

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата педагогічних наук,
старшого наукового співробітника Діхтяренко Зої Михайлівни на
дисертацію Новіка Сергія Миколайовича на тему
«Формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-
оздоровчих закладах», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.07 – теорія і методика виховання**

Турбота про особистісне становлення молодого покоління – небайдужого до всього розмаїття суспільних проблем, активного в їх подоланні завжди залишається першочерговим завданням держави, оскільки стосується її майбутнього та є запорукою збереження й розвитку тих морально-етичних цінностей, які лежать в основі всієї системи відносин у суспільстві, забезпечують його життєздатність і подальший розвиток. Такий підхід відображається у документах, що регулюють освітньо-виховну галузь в Україні, зокрема, в Законах України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

Таким чином, сьогодні увага педагогів-практиків спрямовується на формування в сучасних умовах різнобічно розвиненої, життєво активної особистості, здатної об'єктивно пізнавати себе та світ, постійно вдосконалюватися, ефективно взаємодіяти з іншими людьми й соціальним середовищем, до якого вона належить, і при цьому вміти керувати своєю поведінкою, аналізувати власні вчинки та відповідати за них. З огляду на це, так як відповідальність є інтегральною характеристикою особистості в її життєдіяльності, вона може сприяти через фізкультурно-оздоровчі заклади реалізації певної частини виховних і оздоровчих завдань. Адже, людина, беручи на себе відповідальність, самореалізується в корисному для суспільства способі, тобто здійснює акт, що має позитивне значення і для суспільства, і для себе особисто. Проте людина буде в змозі приймати адекватні цій вимозі рішення та

успішно виконувати їх, якщо підготовлена до цього й набула досвіду відповідальної поведінки у відповідно організованому педагогічному середовищі.

З огляду на це, подану до захисту дисертацію Сергія Миколайовича Новіка слід вважати актуальною за темою та змістом вирішення важливої проблеми – актуалізації педагогічного досвіду з формування відповідальності старших підлітків у сучасних фізкультурно-оздоровчих закладах.

Дисертаційне дослідження С. М. Новік є складовою науково-дослідної теми кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка «Сучасний досвід та інновації у формуванні педагогічної майстерності майбутнього вчителя, менеджера навчального закладу та фахівця з управління проектами». Тему наукового дослідження затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 5 від 29.11.2012 р.) та погоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 10 від 18.12.2012 р.).

Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження Сергія Миколайовича Новіка переконує в тому, що автором було виконано значний обсяг науково-пошукової та експериментальної роботи, проаналізовано велику кількість теоретичних і методичних джерел (297 найменувань, зокрема 4 – іноземними мовами), подано 5 додатків на 20 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 232 сторінки, з них 182 сторінки основного тексту. Робота містить 10 таблиць та 8 рисунків. Дисертант повною мірою володіє науково-категоріальним апаратом, обґрунтовуючи актуальність і значущість досліджуваної проблеми, зумовленої вимогам сучасного українського суспільства щодо формування у підлітків морально-етичних якостей, зокрема, відповідальності у фізкультурно-оздоровчих закладах – закладах фізичної культури і спорту, що здійснюють фізкультурно-оздоровчу діяльність на засадах пріоритетності фізичного аспекту, не зменшуючи вагомість завдань

виховання особистості на основі системного, науково та методично обґрунтованого змісту.

Окрім цього, варто підкреслити, що у дисертаційній роботі С. М. Новік визначив експериментальні бази дослідження: Полтавська ДЮСШ «Молодь», Полтавська ДЮСШ «Юність-1», Полтавська КЗ «ПДЮСШ № 3 з плавання (Полтавська область), Гайсинська ДЮСШ (Вінницька область), Косівська ДЮСШ «Гірське орлятко» (Івано-Франківська область), Драбівська ДЮСШ «Слов'яни» (Черкаська область), ДЮСШ Київської міської організації ФСТ «Спартак» (Київська область). До участі в дослідно-експериментальній роботі були залучені 388 учнів та 37 педагогів-тренерів.

Високої оцінки, на наш погляд, заслуговує системний підхід автора дисертації щодо термінологічного уточнення змістової сутності та структури понять: «відповідальність», «відповідальність дітей старшого підліткового віку», «фізкультурно-оздоровчий заклад», «формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-оздоровчих закладах»; обґрунтування педагогічних умов формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-оздоровчих закладах (активізація виховного середовища, сприятливого до вияву відповідальних взаємин старших підлітків; розробки та впровадження особистісно зорієнтованої моделі педагогічної взаємодії тренера зі старшими підлітками; забезпечення особистісного самовияву старшого підлітка у відповідальній дозвілєвій діяльності); розробки критеріїв (ціннісно-мотиваційний, змістовий, процесуальний, особистісно-розвивальний) і показників (схвалення відповідальної поведінки, визнання її важливості в житті людини та людських спільнот; усвідомлення сутності відповідальності як риси характеру, її особистого та суспільно-громадянського значення; опанування вмінь і навичок відповідальної поведінки; прийняття відповідальної поведінки в якості особистого еталону) та рівнів (високий, середній, низький) сформованості відповідальності старших підлітків; набули подальшого розвитку зміст, форми та методи формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-оздоровчих закладах.

Варто також позитивно відмітити певну цінність для сучасної теорії та практики виховання – 20 публікацій, з яких 18 одноосібних наукових праць, у 6 описано основні результати дослідження, 12 – апробаційного характеру та 2 додатково відображають наукові результати дисертаційного дослідження, які адекватно апробовано на численних конференціях і семінарах.

Дисертація добре структурована, три розділи мають висновки, що свідчить про вміння дослідника працювати з науковим матеріалом, аналізувати результати роботи, узагальнюючи теоретичні та практичні дані.

Аналіз презентованого автореферату засвідчує, що в ньому адекватно відображено основні положення дисертаційної роботи – чітка структурованість, наукова виваженість і логічність його викладення.

У той же час, позитивно оцінюючи загальний науковий рівень виконаної дисертаційної роботи Сергія Миколайовича Новіка, на наш погляд, необхідно звернути увагу автора на окремі недоліки та упущення. Серед них:

1. У параграфі 1.1. потрібно було б детальніше розкрити перелічені в вступі законодавчі документи, які відображають ключові поняття дисертації («відповідальність», «відповідальність дітей старшого підліткового віку», «фізкультурно-оздоровчий заклад», «формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-оздоровчих закладах») та ці ж визначення точніше дослідити через різні психолого-педагогічні, методичні та дисертаційні джерела, аналізуючи та вказуючи позицію автора щодо тих чи інших тверджень.

2. Дисертаційна робота мала б більший науковий попит, як би під час аналізу новоутворень у старших підлітків прослідковувалася б паралель щодо впливу їх на формування відповідальності.

3. У параграфі 1.3. «Фізкультурно-оздоровчі заклади як середовище формування відповідальності старших підлітків» бажано було б перелічити офіційну інформацію Міністерства молоді та спорту України щодо кількості ДЮСШ та у них секцій, які існують в областях, де проводився експеримент, вказуючи на олімпійські та не олімпійські види спорту, звертаючи увагу на

національні види спорту України.

4. У параграфі 2.2. дисертант звертає увагу, що дослідження тривало з 2010 по 2015 рік і включало чотири послідовних, взаємопов'язаних етапи. Таким чином, у параграфі 1.3. таблиця «Порівняльна кількість учнів, що відвідують ДЮСШ та СДЮСШОР (статистичні дані по Львівській області)» є недоречною. Доцільніше було б у параграфі 1.3. навести таблиці щодо порівняння кількості учнів ДЮСШ та СДЮСШОР по експериментальних областях, а не вказану вище таблицю (за результатами автореферату та дисертаційного дослідження). Зважаючи на вище перелічені факти, вважаємо, що дисертаційна робота виграла б, якби в ній було для порівняння наведено кількість учнів, які відвідують ДЮСШ із секцією «Хортинг» (хортинг – національний вид спорту України), адже в експериментальних областях секції вже працювали (Київ і Київська область – з 2008 року, Полтавська область – з 2009 року, Вінницька область – з 2010 року, Черкаська область – з 2009 року, Івано-Франківська область – з 2010 року) та УНФХ проводила змагання обласного рівня та чемпіонати України. Таким чином, у дисертаційній роботі було б повніше розкрито результати експериментального дослідження.

5. Робота не позбавлена окремих стилістичних і граматичних огріхів.

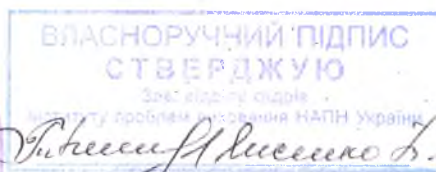
Варто зазначити, що зроблені зауваження не знижують наукової та практичної цінності здійсненого дослідження. Його результати та висновки, можуть бути використані в системі загальної середньої та позашкільної освіти, а також у процесі професійної підготовки та перепідготовки вчителів фізичної культури.

Тому, підсумовуючи, вважаємо за доцільне зазначити, що дисертаційне дослідження Новіка Сергія Миколайовича за темою «Формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-оздоровчих закладах» є актуальним, самостійним і завершеним науково-педагогічним дослідженням, яке має важливе значення та конкретну теоретичну й практичну цінність для сучасної теорії і методики виховання та за своїм змістом, рівнем новизни й практичного значення отриманих результатів відповідає пп. 9, 11-14 «Порядку

присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії фізичного розвитку та
здорового способу життя
Інституту проблем виховання
НАПН України

З. М. Діхтяренко

Діхтяренко З. М.

З. М. Діхтяренко